

37. Tiedon hinta

Tieto julkisesta asiakirjasta on annettava maksutta, jos se tapahtuu suullisesti tai asiakirja annetaan viranomaisen luona nähtäväksi, kuunneltavaksi tai jäljennettäväksi. Tieto voidaan toimittaa maksutta myös sähköpostitse, jos se kuuluu viranomaisen tiedotusvelvoitteen piiriin.

Vastaavasti tiedon antamisesta kopiona tai tulosteena voidaan periä erillinen korvausmaksu. Maksullista voi olla lisäksi aineiston tuottaminen pyynnöstä. Valtion maksuperustelaisissa edellytetään maksuttomuudelta perusteltua syytä. Tietojen antamisesta tutkimustarkoitukseen voidaan antaa alennusta tai vapauttaa maksusta kokonaan.

Tietopyyntöjen kohdalla kyseeseen voi tulla enintään omakustannushinnoittelu, johon kuuluvat myös tiedon etsimisestä aiheutuvat työ kustannukset.

Maksuton tieto. Mahdollisuus periä maksu viranomaisen tietopalveluna antamasta tiedosta koskee ainoastaan julkisuuslain 21 §:ssä tarkoitettua, pyynnöstä tuotettua tietoa. Yksilöityjen asiakirjojen etsinnästä ei ole lainmukaisia perusteita periä erillisiä maksuja. Viranomaisella on velvollisuus antaa pyydetty asiakirja viranomaisen luona nähtäväksi ja jäljennettäväksi, eikä viranomaisella ole oikeutta periä maksua tällaisesta tiedon antamisesta. Kopioista viranomaisen voi laskuttaa, mutta kustannuksiin ei voida sisällyttää sellaisten toimien aiheuttamia kustannuksia, joiden maksuton toimittaminen kuuluu viranomaisen velvollisuuksiin. (EOA 3211/2001)

Maksuton puhelinneuvonta. Oikeus maksuttomaan neuvontaan on jokaiselle kuuluva perusoikeus niin valtionhallinnossa kuin kuntasektorilla. Kaupungin olisi pitänyt saattaa puhelinpalvelunsa hyvän hallintotavan mukaiseksi ja kattaa neuvontapalvelun kustannukset kaupungin muista tuloista. (EOA 1933 /2005)

Tiedotusvelvollisuus ja ulkoistettu puhelinpalvelu. Ajoneuvohallinto oli siirtänyt osan veroneuvontatehtävistä ulkopuoliselle yritykselle. Veroviranomaisena sillä ei kuitenkaan ollut oikeutta ulkoistaa oman neuvontavelvollisuutensa piiriin kuuluvia toimintoja. (EOA 1806/2005)

Oikeus periä korvaus. Tullihallituksella oli oikeus periä kohtuullinen maksu hallussaan olevien pöytäkirjojen jäljennöksistä. (KHO 2508/3.10.2007)

Perittävä korvaus. Viranomaisen asiakirjan luovuttamisesta perimä maksu tulee olla kustannusmääräinen. Kohtuuttomat maksut ja hinnoittelu, jotka eivät ole kustannusvastaavuusperiaatteen mukaisia, vaarantavat perustuslailla turvattu julkisuusperiaatteen toteutumista. Tarvittaessa liuskakohtaiset maksut olisi porrastettava ja maksuille määriteltävä yläraja. Kaupallisten kopiopalvelujen hintoja voidaan pitää suuntaa-antavina arvioitaessa tietopyyntöön liittyvien varsinaisten kopiokustannusten suuruutta. Päättyessään asiakirjoista perittävistä kopiomaksuista kunnan tulee noudattaa kustannusvastaavuuden periaatetta, eikä maksuja saa edes kunnan itsehallintoon kuuluvan harkintavallan puitteissa määrätä tiedon antamisesta aiheutuvia kokonaiskustannuksia suuremmiksi. (Vaasan hallinto-oikeus 493/20.8.2008 / Vaasan HAO 00097/07/2205)

Tietopyyntökohtainen hinnoittelu. Viranomaisen tietopalvelusta voidaan periä maksu, joka saa tuottaa voittoakin. Maksu ei saa kuitenkaan olla sillä tavoin kustannuksia vastaamaton, että se voitaisiin katsoa veron luonteiseksi. Kunnanhallitus oli ylittänyt toimivaltansa määrätessään maksun, koska päätös oli tehty selvittämättä asiakirjan kunnalle aiheutuvien kustannusten määrää. (Oulun HAO 455/I/16.11.2000)

Eri tilauksesta valmistettava jäljennös. Korkein hallinto-oikeus ei tutkinut hakemusta, jossa asianosainen oli pyytänyt tapaustaan koskevien arkistoitujen oikeusasiasiakirjojen maksutonta luovutusta. Eri tilauksen perusteella valmistettavasta asiakirjajäljennöksestä voidaan periä maksupalvelulain mukainen korvaus. (KHO 280/8.2.2007)

Kohtuullinen korvaus. Asiakirjajäljennöksestä perittävä hinta tuli rajoittaa sen antamisesta keskimäärin aiheutuviin kustannuksiin. Julkisuusperiaatteen toteutuminen saattaa vaarantua, mikäli asiakirjajäljennöksistä perittävät maksut ovat todellisia kustannuksia suuremmat. Viranomaisen on pystyttävä esittämään riittävä kustannuslaskentaan pohjautuva perustelu asiakirjajäljennöksiä koskevalle hinnoittelukäytännölle. Kantelija oli pyytänyt kunnalta jäljennöksiä kaavaselostuksesta, jonka hinnaksi kunta oli ilmoittanut lähes 300 markkaa, vaikka kopioiden hinta yksityisessä kopioliikkeessä olisi ollut 50–70 markkaa. (OKA 1207/1/01)

Asianosaisuus. Jos viranomaisen kuulee jotakin tahoja osana lainvalmistelua, viranomaisen tässä tarkoituksessa antama asiakirjajäljennös on maksuton, koska viranomaisen suoritteiden tuottaminen ei tällöin johdu vastaanottajasta. Tilanne on eri jos viranomaiselta pyydetään asiakirjasta kopio. Jäljennös on tällöin lähtökohtaisesti toimeksiannosta aiheutuva maksullinen suorite. (OKA 20.7.1995)

Uusi jäljennös jo luovutetusta asiakirjasta. Sosiaalihuollon viranhaltijan ei tarvinnut antaa maksutta uutta jäljennöstä jo kerran antamastaan päätöksestä. (Uudenmaan lääninoikeus 28.10.1993)